

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 11 juli 2023
(OR. en)

11135/1/23
REV 1

ECOFIN 661
UEM 195
SOC 487
EMPL 338
COMPET 682
ENV 761
EDUC 274
RECH 306
ENER 397
JAI 907
GENDER 138
ANTIDISCRIM 132
JEUN 176
SAN 413

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	11135/23
nr. Comdoc.:	COM(2023) 606 final
Betreft:	AANBEVELING VAN DE RAAD over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Estland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Estland

Voor de delegaties gaat hierbij de bovengenoemde ontwerpaanbeveling van de Raad, die is gebaseerd op aanbeveling COM(2023) 606 final van de Commissie en door de Raad en de Europese Raad is besproken.

AANBEVELING VAN DE RAAD

van ...

over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Estland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Estland

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid¹, en met name artikel 5, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden², en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

¹ PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1.

² PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25.

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad³, waarbij de herstel- en veerkrachtfaciliteit ("de faciliteit") werd ingesteld, is op 19 februari 2021 in werking getreden. De faciliteit biedt de lidstaten financiële ondersteuning voor de uitvoering van hervormingen en investeringen, die worden gerealiseerd met budgettaire stimulansen door de Unie. In overeenstemming met de prioriteiten van het Europees Semester draagt de faciliteit bij tot economisch en inclusief herstel en de uitvoering van duurzame en groeibevorderende hervormingen en investeringen, met name hervormingen en investeringen om de groene en de digitale transitie te stimuleren en om de economieën van de lidstaten veerkrachtiger te maken. Zij helpt ook de overheidsfinanciën te versterken en de groei en werkgelegenheid op middellange en lange termijn te stimuleren, de territoriale cohesie binnen de Unie te verbeteren en de verdere uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten te ondersteunen. De maximale financiële bijdrage per lidstaat in het kader van de faciliteit is op 30 juni 2022 bijgewerkt, overeenkomstig artikel 11, lid 2, van Verordening (EU) 2021/241.

³ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17).

- (2) Op 22 november 2022 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de jaarlijkse duurzamegroei-analyse 2023 en daarmee de aanzet gegeven tot het Europees Semester 2023 voor coördinatie van het economisch beleid. Op 23 maart 2023 heeft de Europese Raad zijn goedkeuring gehecht aan de prioriteiten van de jaarlijkse duurzamegroei-analyse 2023, die rond de vier dimensies van concurrerende duurzaamheid draaien. Op 22 november 2022 heeft de Commissie op basis van Verordening (EU) nr. 1176/2011 ook het waarschuwingsmechanismeverslag 2023 aangenomen, waarin zij Estland heeft aangemerkt als een van de lidstaten die door onevenwichtigheden geraakt kunnen zijn of het risico lopen daardoor geraakt te worden, en waarvoor een diepgaande evaluatie nodig zou zijn. Op dezelfde datum heeft de Commissie ook een advies goedgekeurd over het ontwerp-begrotingsplan 2023 van Estland. De Commissie heeft ook een aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone goedgekeurd, alsook een voorstel voor het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid 2023 waarin de uitvoering van de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten wordt geanalyseerd. De Raad heeft de aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone⁴ ("aanbeveling over de eurozone 2023") aangenomen op 16 mei 2023 en het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid op 13 maart 2023.
- (3) Hoewel de economieën in de Unie blijken te geven van opvallende veerkracht, blijft de geopolitieke context een negatief effect hebben. De economische en sociale beleidsagenda van de Unie, die resoluut achter Oekraïne staat, is erop gericht om op korte termijn de negatieve gevolgen van energieschokken voor zowel kwetsbare huishoudens als bedrijven te beperken en op middellange termijn de inspanningen ter verwezenlijking van de groene en de digitale transitie, de ondersteuning van duurzame en inclusieve groei, de bewaking van de macro-economische stabiliteit en de vergroting van de veerkracht vol te houden. De agenda is ook sterk gericht op het vergroten van het concurrentievermogen en de productiviteit van de Unie.

⁴ Aanbeveling van de Raad van 16 mei 2023 over het economisch beleid van de eurozone (PB C 180 van 23.5.2023, blz. 1).

- (4) Op 1 februari 2023 heeft de Commissie een mededeling uitgebracht met de titel "Een industrieel plan voor de Green Deal voor het nettonultijdperk" ("het industrieel plan voor de Green Deal"). Het doel van het industrieel plan voor de Green Deal is om het concurrentievermogen van de nettonulindustrie van de Unie te versterken en een snelle transitie naar klimaatneutraliteit te bevorderen. Het vormt een aanvulling op de lopende inspanningen in het kader van de Europese Green Deal en REPowerEU. Het heeft ook tot doel een omgeving te scheppen die gunstiger is voor het opschalen van de productiecapaciteit van de Unie voor de nettonultechnologieën en -producten die nodig zijn om de ambitieuze klimaatdoelstellingen van de Unie te halen, en voor het verzekeren van toegang tot relevante kritieke grondstoffen, onder meer door de sourcing ervan te diversifiëren, geologische hulpbronnen in de lidstaten naar behoren te exploiteren en grondstoffen zoveel mogelijk te recyclen. Het industrieel plan voor de Green Deal is gebaseerd op vier pijlers: een voorspelbaar en vereenvoudigd regelgevingsklimaat, versnelde toegang tot financiering, het verbeteren van vaardigheden, en open handel voor veerkrachtige toeleveringsketens. Op 16 maart 2023 heeft de Commissie nog een mededeling gepubliceerd met de titel "Concurrentievermogen van de EU op lange termijn: blik op de periode na 2030", die is gestructureerd rond negen elkaar versterkende aanjagers, met als doel te werken aan een groeibevorderend regelgevingskader. In de mededeling worden beleidsprioriteiten vastgesteld die bedoeld zijn om actief te zorgen voor structurele verbeteringen, gerichte investeringen en regelgevingsmaatregelen voor het concurrentievermogen van de Unie en haar lidstaten op lange termijn. Onderstaande aanbevelingen dragen bij tot de verwezenlijking van deze prioriteiten.
- (5) In 2023 blijft het Europees Semester voor coördinatie van het economisch beleid evolueren in overeenstemming met de uitvoering van de faciliteit. De volledige uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen blijft essentieel voor de verwezenlijking van de beleidsprioriteiten in het kader van het Europees Semester, aangezien de plannen betrekking hebben op alle of een aanzienlijk deel van de relevante landspecifieke aanbevelingen die in de afgelopen jaren zijn gedaan. De landspecifieke aanbevelingen van 2019, 2020 en 2022 blijven onverminderd relevant voor de herstel- en veerkrachtplannen die worden herzien, bijgewerkt of gewijzigd overeenkomstig de artikelen 14, 18 en 21 van Verordening (EU) 2021/241.

- (6) Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad⁵ (de "REPowerEU-verordening"), die op 27 februari 2023 is vastgesteld, heeft tot doel de afhankelijkheid van de Unie van de invoer van Russische fossiele brandstoffen snel af te bouwen. Dit zal bijdragen tot energiezekerheid en de diversificatie van de energievoorziening van de Unie en tegelijkertijd het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, de opslagcapaciteit voor energie en de energie-efficiëntie vergroten. De REPowerEU-verordening stelt de lidstaten in staat een nieuw REPowerEU-hoofdstuk toe te voegen aan hun nationale herstel- en veerkrachtplannen om belangrijke hervormingen en investeringen te financieren die de REPowerEU-doelstellingen helpen verwezenlijken. Die hervormingen en investeringen stimuleren ook het concurrentievermogen van de nettonulindustrie van de Unie zoals uiteengezet in het industrieel plan voor de Green Deal, en gaan in op de energiegerelateerde landspecifieke aanbevelingen die in 2022 en, indien van toepassing, in 2023 aan de lidstaten zijn gedaan. Met de REPowerEU-verordening wordt een nieuwe categorie ingevoerd van niet terug te betalen financiële steun die ter beschikking van de lidstaten wordt gesteld om nieuwe energiegerelateerde hervormingen en investeringen in het kader van hun herstel- en veerkrachtplannen te financieren.

⁵ Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1).

- (7) Op 8 maart 2023 heeft de Commissie een mededeling aangenomen met richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024 ("mededeling van 8 maart 2023"), die erop gericht is de voorbereiding van de stabiliteits- en convergentieprogramma's van de lidstaten te ondersteunen en aldus de beleidscoördinatie te versterken. De Commissie heeft eraan herinnerd dat de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact eind 2023 wordt gedeactiveerd. Zij heeft verzocht om een begrotingsbeleid in 2023-2024 dat de houdbaarheid van de schuld op middellange termijn waarborgt en de potentiële groei op duurzame wijze verhoogt, en heeft de lidstaten verzocht in hun stabiliteits- en convergentieprogramma's 2023 uiteen te zetten hoe hun begrotingsplannen ervoor zullen zorgen dat de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bruto binnenlands product (bbp) wordt nageleefd en de schuld voortdurend op plausibele wijze wordt teruggedrongen, of dat de schuld op middellange termijn op een prudent niveau wordt gehouden. De Commissie heeft de lidstaten ook verzocht de nationale begrotingsmaatregelen die zijn ingevoerd om huishoudens en bedrijven te beschermen tegen de energieprijsschok, geleidelijk af te schaffen, te beginnen met de minst gerichte maatregelen. Zij heeft erop gewezen dat indien de steunmaatregelen zouden moeten worden verlengd vanwege hernieuwde druk van de energieprijzen, de lidstaten dergelijke maatregelen beter moeten richten op kwetsbare huishoudens en bedrijven. De Commissie heeft verklaard de begrotingsaanbevelingen te kwantificeren en te differentiëren. Bovendien zouden de begrotingsaanbevelingen moeten worden geformuleerd op basis van de netto primaire uitgaven, zoals voorgesteld in haar mededeling van 9 november 2022 over een leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance. Zij heeft aanbevolen dat alle lidstaten nationaal gefinancierde investeringen blijven beschermen en zorgen voor een doeltreffend gebruik van de faciliteit en andere Uniefondsen, met name in het licht van de doelstellingen met betrekking tot de groene en de digitale transitie en veerkracht. De Commissie heeft aangegeven dat zij de Raad zal voorstellen om in het voorjaar van 2024 op het tekort gebaseerde buitensporigtekortprocedures in te stellen op basis van de begrotingsresultaten voor 2023, in overeenstemming met de bestaande wettelijke bepalingen.

- (8) Op 26 april 2023 heeft de Commissie wetgevingsvoorstellen ingediend om een omvattende hervorming van de Unieregels inzake economische governance door te voeren. De voorstellen moeten vooral de houdbaarheid van de overheidsschuld verbeteren en tegelijkertijd in alle lidstaten via hervormingen en investeringen duurzame en inclusieve groei bevorderen. Met deze voorstellen streeft de Commissie ernaar de nationale verantwoordelijkheid te vergroten, het kader te vereenvoudigen en de focus meer te leggen op de middellange termijn, in combinatie met doeltreffende en coherenter handhaving. Volgens de conclusies van de Raad van 14 maart 2023 over een leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance is het de bedoeling om de wetgevingswerkzaamheden in 2023 af te ronden.

- (9) Op 18 juni 2021 heeft Estland zijn nationale herstel- en veerkrachtplan bij de Commissie ingediend overeenkomstig artikel 18, lid 1, van Verordening (EU) 2021/241. Krachtens artikel 19 van Verordening (EU) 2021/241 heeft de Commissie de relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie en samenhang van het herstel- en veerkrachtplan beoordeeld overeenkomstig de beoordelingsrichtsnoeren van bijlage V bij die verordening. Op 29 oktober 2021 heeft de Raad zijn uitvoeringsbesluit betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Estland⁶ aangenomen. De tranches worden vrijgegeven mits de Commissie overeenkomstig artikel 24, lid 5, van Verordening (EU) 2021/241 een besluit heeft vastgesteld waarin wordt verklaard dat Estland de desbetreffende mijlpalen en streefdoelen die in het uitvoeringsbesluit van de Raad zijn vastgelegd, op bevredigende wijze heeft verwezenlijkt. Onder bevredigende verwezenlijking wordt begrepen dat de verwezenlijking van eerdere mijlpalen en streefdoelen niet is teruggedraaid. Op 9 maart 2023 heeft Estland een herzien nationaal herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van een REPowerEU-hoofdstuk, bij de Commissie ingediend overeenkomstig artikel 21 quater van Verordening (EU) 2021/241. Het herziene herstel- en veerkrachtplan houdt ook rekening met de geactualiseerde maximale financiële bijdrage overeenkomstig artikel 18, lid 2, van die verordening en bevat een met redenen omkleed verzoek aan de Commissie om het uitvoeringsbesluit van de Raad van 3 november 2021 te wijzigen overeenkomstig artikel 21, lid 1, van Verordening (EU) 2021/241, omdat het herstel- en veerkrachtplan als gevolg van objectieve omstandigheden gedeeltelijk niet meer haalbaar is. Op 12 mei 2023 heeft de Commissie haar voorstel voor een uitvoeringsbesluit van de Raad betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Estland aangenomen. Op 16 juni 2023 heeft de Raad zijn uitvoeringsbesluit tot wijziging van zijn uitvoeringsbesluit van 29 oktober 2021 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Estland⁷ vastgesteld.

⁶ ST 12532/2021 INIT; ST 12532/2021 ADD 1; ST 12532/2021 ADD 1 COR 1; ST 12532/2021 ADD 1 COR 1 REV 1.

⁷ ST 9367/2023 INIT; ST 9367/2023 ADD 1; ST 9367/2023 ADD 1 REV 1.

- (10) Op 11 mei 2023 heeft Estland zijn nationale hervormingsprogramma 2023 ingediend en op 28 april 2023 zijn stabiliteitsprogramma 2023, overeenkomstig artikel 4, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1466/97. Om met de onderlinge verbanden tussen beide programma's rekening te houden, zijn deze samen geëvalueerd.
- (11) Op 24 mei 2023 heeft de Commissie het landverslag 2023 voor Estland gepubliceerd. Daarin werd de vooruitgang beoordeeld die Estland heeft geboekt bij de uitvoering van de desbetreffende landspecifieke aanbevelingen die de Raad tussen 2019 en 2022 heeft aangenomen en werd de balans opgemaakt van de uitvoering door Estland van het herstellen- en veerkrachtplan. Op basis van die analyse werden in het landverslag lacunes vastgesteld met betrekking tot de uitdagingen die niet of slechts gedeeltelijk worden aangepakt in het herstellen- en veerkrachtplan, alsook nieuwe en opkomende uitdagingen. Ook werd de vooruitgang beoordeeld die Estland heeft geboekt bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en bij de verwezenlijking van de kerndoelen van de Unie inzake werkgelegenheid, vaardigheden en armoedebestrijding, alsook bij de verwezenlijking van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties.
- (12) De Commissie heeft op grond van artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 met betrekking tot Estland een diepgaande evaluatie verricht en de resultaten ervan bekendgemaakt op 24 mei 2023. Zij heeft geconcludeerd dat Estland geen macro-economische onevenwichtigheden ondervindt. Met name de kwetsbaarheden in verband met het concurrentievermogen en de ontwikkeling van de huizenprijzen zijn onlangs toegenomen, maar lijken momenteel over het geheel genomen onder controle te zijn. De lonen en vooral de prijzen zijn in 2022 sterk gestegen, maar het verlies aan concurrentievermogen lijkt beperkt, terwijl de lopende rekening slechts een klein tekort vertoont en naar verwachting in 2023 en 2024 bijna in evenwicht zal zijn. Indien de inflatie en de loondruk aanhouden, dreigen zij echter het concurrentievermogen van Estland te schaden, met name omdat de kerninflatie ruim boven het gemiddelde van de eurozone ligt. De huizenprijzen zijn sinds de COVID-19-pandemie sterk gestegen, maar vertonen geen sterke tekenen van overwaardering. Gezien de renteverhogingen en de recente economische recessie zullen de huizenprijzen waarschijnlijk weer dalen. Bovendien zijn de schulden en leningen van de huishoudens relatief gematigd en is de financiële sector gezond. Het beleidskader is over het algemeen gunstig, hoewel enkele extra inspanningen zouden kunnen helpen om de risico's van de vastgestelde kwetsbaarheden aan te pakken. Een voortgezet anticyclisch begrotings- en macroprudentieel beleid, waar nodig versterkt, zou in dat opzicht belangrijk zijn. Bevordering van de concurrentie op de binnenlandse markt zou kunnen bijdragen tot het beheersen van de prijsdruk.

- (13) Volgens door Eurostat gevalideerde gegevens is het overheidstekort van Estland afgenomen van 2,4 % van het bbp in 2021 tot 0,9 % in 2022, terwijl de overheidsschuld is gestegen van 17,6 % van het bbp eind 2021 tot 18,4 % eind 2022. Op 24 mei 2023 heeft de Commissie een verslag uitgebracht op grond van artikel 126, lid 3, van het Verdrag. In dat verslag wordt de begrotingssituatie van Estland besproken, aangezien het overheidstekort volgens de ramingen in 2023 de in het Verdrag vastgelegde referentiewaarde van 3 % van het bbp zal overschrijden. In het verslag wordt geconcludeerd dat niet aan het tekortcriterium werd voldaan. In overeenstemming met haar mededeling van 8 maart 2023 heeft de Commissie niet voorgesteld om in het voorjaar van 2023 nieuwe buitensporigtekortprocedures in te leiden. De Commissie heeft vervolgens verklaard dat zij de Raad zou voorstellen om in het voorjaar van 2024 op het tekort gebaseerde buitensporigtekortprocedures in te stellen op basis van de begrotingsresultaten voor 2023. Estland moet hiermee rekening houden bij de uitvoering van zijn begroting voor 2023 en de voorbereiding van zijn ontwerpbegrotingsplan voor 2024.
- (14) Het overheidssaldo is beïnvloed door de budgettaire beleidsmaatregelen die zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te verzachten. In 2022 bestonden de inkomstenverlagende budgettaire beleidsmaatregelen onder meer uit een lagere accijns op landbouwbrandstof; terwijl de uitgavenverhogende budgettaire beleidsmaatregelen een gedeeltelijke compensatie van energierekeningen omvatten voor huishoudens met een lager dan mediaan inkomen, verlaagde nettarieven voor elektriciteit en gas voor huishoudens en bedrijven, prijsplafonds voor elektriciteit en gas voor huishoudens, en een eenmalige sociale overdracht van 50 euro aan gepensioneerden en gezinnen met kinderen. De Commissie raamt de nettobegrotingskosten van die maatregelen op 0,8 % van het bbp in 2022. Het overheidssaldo is ook beïnvloed door de budgettaire kosten voor het bieden van tijdelijke bescherming van ontheemden uit Oekraïne, die in 2022 op 0,6 % van het bbp worden geraamd. Tegelijkertijd zijn de geraamde kosten van de tijdelijke noodmaatregelen die verband houden met de COVID-19-crisis van 2,3 % van het bbp in 2021 gedaald tot 0 % van het bbp in 2022.

- (15) Op 18 juni 2021 heeft de Raad Estland aanbevolen⁸ om in 2022 een ondersteunende begrotingskoers te blijven varen, onder meer met behulp van de impuls die uitgaat van de faciliteit, en om nationaal gefinancierde investeringen in stand te houden.
- (16) Volgens de ramingen van de Commissie was de begrotingskoers⁹ in 2022 met 1,3 % van het bbp contractief, wat passend was in een context van hoge inflatie. Zoals aanbevolen door de Raad is Estland het herstel blijven ondersteunen met investeringen die moeten worden gefinancierd uit de faciliteit. De met subsidies uit de faciliteit en andere Uniefondsen gefinancierde uitgaven bedroegen 1,4 % van het bbp in 2022 (1,6 % van het bbp in 2021). De daling van de uitgaven die in 2022 met subsidies uit de faciliteit en andere Uniefondsen werden gefinancierd, was het gevolg van de snelle en onvoorziene stijging van de bouwrijzen. De nationaal gefinancierde investeringen zorgden voor een contractieve bijdrage van 0,6 procentpunten aan de begrotingskoers¹⁰. Estland heeft de nationaal gefinancierde investeringen dus niet in stand gehouden, hetgeen niet in overeenstemming is met de Aanbeveling van de Raad van 18 juni 2021. Tegelijkertijd heeft de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend nieuwe maatregelen aan de ontvangstenzijde) een contractieve bijdrage aan de begrotingskoers geleverd van 0,8 procentpunten. Estland heeft dus de groei van de nationaal gefinancierde lopende uitgaven voldoende beperkt.

⁸ Aanbeveling van de Raad van 18 juni 2021 met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2021 van Estland (PB C 304 van 29.7.2021, blz. 23).

⁹ De begrotingskoers wordt gemeten als de verandering in de primaire uitgaven (ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde), met uitsluiting van tijdelijke noodmaatregelen die verband houden met de COVID-19-crisis maar met inbegrip van uitgaven die worden gefinancierd met niet terug te betalen steun (subsidies) uit de faciliteit en andere Uniefondsen, ten opzichte van de potentiële groei op middellange termijn. Zie voor meer details Kader 1 in de statistische begrotingstabellen.

¹⁰ De daling van de investeringen weerspiegelt de vertraging bij de uitvoering van sommige projecten door de sterke stijging van de bouwkosten als gevolg van verstoringen van de toeleveringsketen door de oorlog in Oekraïne. Tegelijkertijd leverden andere nationaal gefinancierde kapitaaluitgaven een expansieve bijdrage van 0,4 procentpunten van het bbp, als gevolg van de aankoop van gas en brandstofreserves.

- (17) Het macro-economische scenario dat aan de begrotingsprognoses van het stabiliteitsprogramma 2023 ten grondslag ligt, is voor 2023 voorzichtig en komt voor de periode daarna overeen met de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie. De regering verwacht dat het reële bbp in 2023 met 1,5 % zal krimpen en in 2024 met 3,0 % zal groeien. Ter vergelijking: in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een lagere krimp van het reële bbp van 0,1 % in 2023 en een vergelijkbare groei van 3,0 % in 2024. Het verschil in 2023 is voornamelijk toe te schrijven aan het feit dat de Commissie een gunstiger ontwikkeling van de particuliere consumptie verwacht, samen met een iets lagere inflatie (gemeten aan de hand van het geharmoniseerd indexcijfer van de consumptieprijzen (HICP)) en hogere loongroei prognoses.
- (18) In haar stabiliteitsprogramma 2023 voorziet de regering dat het overheidstekort zal stijgen tot 4,3 % van het bbp in 2023. De stijging in 2023 is voornamelijk het gevolg van discretionaire maatregelen, zoals extra uitgaven voor gezinsuitkeringen, pensioenen, defensie en onderwijs en de aanpassing van de belastingschijven om de inkomstenbelasting te verlagen, alsmede een veronderstelde stijging van de uitgaven van de lokale overheden. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote naar verwachting stijgen van 18,4 % eind 2022 tot 20,2 % eind 2023. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt uitgegaan van een overheidstekort van 3,1 % van het bbp voor 2023. Dit is lager dan het in het stabiliteitsprogramma 2023 voorspelde tekort, voornamelijk als gevolg van het noemereffect van hogere nominale bbp-prognoses en een hogere geraamde groei van de belastinggrondslagen en de fiscale en niet-fiscale ontvangsten.

- (19) Het overheidssaldo wordt in 2023 naar verwachting nog steeds beïnvloed door de maatregelen die zijn genomen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te verzachten. Het gaat om maatregelen uit 2022 die werden verlengd, met name de terugbetaling van een deel van de verwarmings-, elektriciteits- en gasrekeningen van alle huishoudens. De nettobegrotingskosten van de steunmaatregelen worden in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie geraamd op 0,3 % van het bbp in 2023¹¹. De maatregelen in 2023 lijken niet gericht te zijn op de meest kwetsbare huishoudens of bedrijven, en houden het prijsprikkel om de vraag naar energie te verminderen en de energie-efficiëntie te verhogen, niet volledig in stand. Het bedrag aan gerichte steunmaatregelen waarmee bij de beoordeling van de naleving van Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022¹² rekening moet worden gehouden, wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie bijgevolg geraamd op 0 % van het bbp in 2023 (tegenover 0,1 % van het bbp in 2022). De budgettaire kosten van het bieden van tijdelijke bescherming aan ontheemden uit Oekraïne zullen naar verwachting met 0,1 procentpunt van het bbp stijgen ten opzichte van 2022.
- (20) In zijn Aanbeveling van 12 juli 2022 heeft de Raad aanbevolen dat Estland actie onderneemt om er in 2023 voor te zorgen dat de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven in overeenstemming is met een algemeen neutrale beleidskoers¹³, rekening houdend met de aanhoudende tijdelijke en gerichte steun aan huishoudens en bedrijven die het kwetsbaarst zijn voor stijgingen van de energieprijzen, en aan mensen die Oekraïne ontvluchten. Estland moet klaarstaan om de lopende uitgaven aan te passen aan de veranderende situatie. Estland is ook aanbevolen te voorzien in meer overheidsinvesteringen voor de groene en de digitale transitie en voor energiezekerheid, met inachtneming van het REPowerEU-initiatief, onder meer door gebruik te maken van de faciliteit en andere Uniefondsen.

¹¹ Het cijfer geeft het niveau weer van de jaarlijkse begrotingskosten van de maatregelen, waaronder lopende ontvangsten en uitgaven en — indien relevant — kapitaaluitgaven.

¹² Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022 over het nationale hervormingsprogramma van Estland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2022 van Estland (PB C 334 van 1.9.2022, blz. 44).

¹³ Volgens de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt de potentiële outputgroei op middellange termijn (tienjaarsgemiddelde) van Estland, die wordt gebruikt als maatstaf voor de begrotingskoers, geraamd op 13,3 % in nominale termen.

(21) Voor 2023 wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een expansieve begrotingskoers (-0,8 % van het bbp) bij een hoge inflatie. Dit volgt op een contractieve begrotingskoers in 2022 (+1,3 % van het bbp). Verwacht wordt dat de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde) in 2023 aan de begrotingskoers een expansieve bijdrage van 1,2 % van het bbp zal leveren. Dit omvat de lagere kosten van de gerichte steunmaatregelen voor huishoudens en bedrijven die het meest kwetsbaar zijn voor stijgingen van de energieprijzen, ten belope van 0,1 % van het bbp. Dit omvat ook hogere kosten om ontheemden uit Oekraïne tijdelijke bescherming te bieden (met 0,1 % van het bbp). De expansieve bijdrage van nationaal gefinancierde netto primaire lopende uitgaven is dus niet het gevolg van de gerichte steun aan huishoudens en bedrijven die het kwetsbaarst zijn voor energieprijsstijgingen en aan mensen die Oekraïne ontvluchten. De expansieve groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde) wordt voornamelijk bepaald door sociale uitgaven, ambtenarensalarissen, onderwijs en defensie-uitgaven. Kortom, de verwachte groei van nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven is niet in overeenstemming met de Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022. De met subsidies uit de faciliteit en andere Uniefondsen gefinancierde uitgaven zullen in 2023 naar verwachting 1,8 % van het bbp bedragen, terwijl nationaal gefinancierde investeringen naar verwachting een contractieve bijdrage van 0,3 procentpunten aan de begrotingskoers zullen leveren. Estland is daarom van plan om via de faciliteit en andere Uniefondsen aanvullende investeringen te financieren, en zal naar verwachting de nationaal gefinancierde investeringen niet in stand houden¹⁴. Het is voornemens overheidsinvesteringen voor de groene en de digitale transitie en voor energiezekerheid te financieren, zoals energie-efficiëntie van woningen, versterking van de elektriciteitstransmissienetten om meer groene energieproductie mogelijk te maken, internetbreedband, digitale diensten en bij- en omscholingsmodules voor vaardigheden voor de groene transitie.

¹⁴ Andere nationaal gefinancierde kapitaaluitgaven zullen naar verwachting een contractieve bijdrage van 0,3 procentpunten van het bbp leveren, als gevolg van het basiseffect van 2022 toen grote gasreserves werden verworven.

- (22) Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 wordt verwacht dat het overheidstekort in 2024 licht zal dalen tot 4,2 % van het bbp. De daling in 2024 is voornamelijk het gevolg van een daling van de uitgaven als aandeel van het bbp. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote eind 2024 naar verwachting stijgen tot 23,6 %. Zoals in het programma wordt aangegeven, omvatten die prognoses echter nog niet de geplande begrotingsconsolidatiemaatregelen van de op 17 april 2023 aangetreden nieuwe regering, omdat de maatregelen nog niet wettelijk zijn vastgelegd. De nieuwe regering is voornemens de belasting over de toegevoegde waarde, milieubelastingen en accijnzen op alcohol en tabak te verhogen en een autobelasting in te voeren. Aan de uitgavenzijde wil de regering bepaalde kinderbijlagen verlagen. In totaal wordt volgens het stabiliteitsprogramma 2023 geraamd dat die maatregelen het begrotingssaldo in 2024 met 1,3 % van het bbp zullen verbeteren. Op basis van beleidsmaatregelen die op de afsluitingsdatum van de prognoses voldoende gedetailleerd bekend zijn (d.w.z. zonder de geplande begrotingsconsolidatiemaatregelen van de nieuwe regering), wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie voor 2024 uitgegaan van een overheidstekort van 2,7 % van het bbp. Dit is lager dan het in het stabiliteitsprogramma 2023 geraamde tekort, voornamelijk doordat voor 2023 een lagere tekortgrondslag wordt verwacht en doordat de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie voor het bbp en de belastingontvangsten voor 2024 gunstiger is. In de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie wordt eveneens uitgegaan van een lagere overheidsschuldquote van 21,3 % eind 2024.
- (23) Het stabiliteitsprogramma 2023 voorziet in de geleidelijke afschaffing van alle energiesteunmaatregelen in 2024. De Commissie gaat ook uit van een volledige uitfasering van de energiesteunmaatregelen in 2024. Dit is gebaseerd op de veronderstelling dat de energieprijzen niet opnieuw zullen stijgen.

- (24) Verordening (EG) nr. 1466/97 roept op tot een jaarlijkse verbetering van het structurele begrotingsaldo in de richting van de begrotingsdoelstelling op middellange termijn met 0,5 % van het bbp als benchmark¹⁵. Rekening houdend met overwegingen inzake budgettaire houdbaarheid en de noodzaak om het tekort terug te dringen tot onder de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bbp, zou volgens de Commissie een verbetering van het structurele saldo met ten minste 0,3 % van het bbp voor 2024 passend zijn. Om een dergelijke verbetering te bewerkstelligen, mag de groei van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven¹⁶ in 2024 volgens de methode van de Commissie niet meer dan 4,9 % bedragen, zoals in deze aanbeveling tot uiting komt. Dit zal tevens bijdragen tot een vermindering van de kerninflatie, die ver boven het gemiddelde van de eurozone ligt en die, indien zij aanhoudt, tot een verlies aan concurrentievermogen kan leiden. Tegelijkertijd moeten de resterende energiesteunmaatregelen (die momenteel door de Commissie worden geraamd op 0,3 % van het bbp in 2023) geleidelijk worden afgeschaft, indien de ontwikkelingen op de energiemarkt dit toelaten en te beginnen bij de minst gerichte maatregelen, en moeten de daarmee samenhangende besparingen worden gebruikt om het overheidstekort terug te dringen. Volgens de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie is de groei van de nationaal gefinancierde netto primaire lopende uitgaven in 2023 echter niet in overeenstemming met de Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022. Indien dit wordt bevestigd, zou een lagere groei van de netto primaire uitgaven in 2024 passend zijn.
- (25) Bij ongewijzigd beleid wordt in de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie uitgegaan van een groei van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven met 4,5 % in 2024, wat lager is dan het aanbevolen percentage.
- (26) Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zullen de overheidsinvesteringen in 2024 naar verwachting op 5,3 % van het bbp blijven, tegen gemiddeld 5,3 % van het bbp in 2018-2023. Wat de financieringsbronnen betreft zullen de nationaal gefinancierde investeringen naar verwachting afnemen en de door de Unie gefinancierde investeringen toenemen, met name via de faciliteit.

¹⁵ Artikel 5 van Verordening (EG) nr. 1466/97 vereist ook een aanpassing van meer dan 0,5 % van het bbp voor lidstaten met een overheidsschuld van meer dan 60 % van het bbp of met meer aantoonbare risico's voor de houdbaarheid van de schuldpositie.

¹⁶ Netto primaire uitgaven worden gedefinieerd als nationaal gefinancierde uitgaven ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde en exclusief rente-uitgaven en conjuncturele werkloosheidsuitgaven.

- (27) Het stabiliteitsprogramma 2023 schetst een begrotingstraject op middellange termijn tot 2027. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal het overheidstekort naar verwachting 4,0 % van het bbp bedragen in 2025, 4,5 % in 2026 en 4,2 % tegen 2027. Er wordt dus niet verwacht dat het algemene overheidstekort gedurende de looptijd van het programma weer onder de 3 % van het bbp uitkomt. Volgens het stabiliteitsprogramma 2023 zal de overheidsschuldquote naar verwachting stijgen van 23,6 % van het bbp eind 2024 tot 33 % van het bbp eind 2027. Zoals hierboven is opgemerkt, is in deze prognoses echter nog geen rekening gehouden met de geplande begrotingsconsolidatiemaatregelen van de nieuwe regering.
- (28) Estland heeft op 9 maart 2023 een herziening van zijn herstel- en veerkrachtplan ingediend, samen met een REPowerEU-hoofdstuk. Op 12 mei 2023 heeft de Commissie haar positieve beoordeling voorgesteld, die door de Raad moet worden goedgekeurd. Als gevolg van de hoge inflatie en verstoringen van de toeleveringsketens door de oorlog in Oekraïne zijn enkele investeringen uitgesteld of stopgezet, waardoor het oorspronkelijke herstel- en veerkrachtplan moest worden herzien. Estland is de eerste lidstaat die een REPowerEU-hoofdstuk in de herziening van het plan heeft opgenomen en is voornemens de eerste en tweede betalingsaanvraag in te dienen zodra het herziene plan door de Raad is goedgekeurd.
- (29) Overeenkomstig artikel 19, lid 3, punt b), van Verordening (EU) 2021/241 en criterium 2.2 van bijlage V bij die verordening bevat het herstel- en veerkrachtplan een uitgebreide reeks elkaar versterkende hervormingen en investeringen die uiterlijk in 2026 moeten zijn uitgevoerd. Het nieuwe REPowerEU-hoofdstuk in het herstel- en veerkrachtplan zal de financiering mogelijk maken van aanvullende hervormingen en investeringen ter ondersteuning van de strategische doelstellingen van Estland op het gebied van energie en de groene transitie. De systematische en doeltreffende betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten, sociale partners en andere belanghebbenden blijft belangrijk voor de succesvolle uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, alsook ander economisch en werkgelegenheidsbeleid dat verder gaat dan dat plan, om te zorgen voor een breed gedragen verantwoordelijkheid voor de algehele beleidsagenda.

- (30) De Commissie heeft alle programmeringsdocumenten voor het cohesiebeleid van Estland in 2022 goedgekeurd. Het is van cruciaal belang om de cohesiebeidsprogramma's in aanvulling op en in synergie met het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk, snel uit te voeren om de groene en de digitale transitie te verwezenlijken, de economische en sociale veerkracht te vergroten en een evenwichtige territoriale ontwikkeling in Estland tot stand te brengen.
- (31) Naast de economische en sociale uitdagingen die in het herstel- en veerkrachtplan en in de programma's van het cohesiebeleid aan bod komen, wordt Estland geconfronteerd met een aantal extra uitdagingen in verband met de toereikendheid van het sociale vangnet, met name voor werklozen en ouderen, langdurige zorg en gezondheidszorg, en energie en de groene transitie.
- (32) De toereikendheid van het sociale vangnet is verbeterd, maar het risico van armoede of sociale uitsluiting blijft hoog voor sommige groepen, met name ouderen (41,6 % in Estland tegen 19,5 % in de Unie in 2021) en personen met een handicap (met 40,4 % in Estland tegen 28,9 % in de Unie in 2021). Voor ouderen (65+) is het risico van armoede of sociale uitsluiting groot, vooral omdat het gemiddelde pensioen laag is. Bovendien bestaat er nog steeds een genderkloof inzake armoede onder ouderen (het armoederisico voor oudere vrouwen is 47,9 %, bijna 21 procentpunten hoger dan voor mannen). Door beperkende maatregelen voor het ontvangen van werkloosheidsuitkeringen, met name de hoge drempels voor werk en inkomen vóór werkloosheid, blijven werklozen blootgesteld aan het risico om in armoede te vervallen. Mensen die korte perioden aan het werk zijn en mensen met niet-standaardwerk komen niet in aanmerking voor werkloosheidsuitkeringen wanneer zij werkloos worden. In 2022, ontving slechts 29 % van de nieuw geregistreerde werklozen een werkloosheidsuitkering en 39 % de vaste werkloosheidsuitkering. Het uitbreiden van het recht op werkloosheidsuitkeringen en het versoepelen van de minimumcriteria om er toegang toe te krijgen, met name voor mensen die korte perioden aan het werk zijn en mensen met niet-standaardwerk, en het verhogen van de toereikendheid van de pensioenen zou de sociale bescherming kunnen helpen versterken.

(33) Estland heeft initiatieven genomen om de toegankelijkheid en betaalbaarheid van langdurige zorg te verbeteren, maar er blijven uitdagingen bestaan. De overheidsuitgaven voor gezondheidszorg en langdurige zorg zijn laag in vergelijking met het Uniegemiddelde, hetgeen een tijdige en gelijke toegang tot gezondheidszorg en langdurige zorg belemmert. Een groot deel van de bevolking van 65 jaar en ouder die langdurige zorg nodig heeft, ontvangt geen hulp bij persoonlijke verzorging of huishoudelijke activiteiten. De behoefte aan thuiszorg is een van de grootste in de Unie. Daarnaast is bij een vergrijzende bevolking en een levensverwachting die in Estland een van de laagste in de Unie is, het percentage zelfgerapporteerde onvervulde medische behoeften hoog, hoewel het in vergelijking met voorgaande jaren is gedaald (13 % in 2020 en 8,1 % in 2021, tegenover een Uniegemiddelde van 2 %). Dit hoge percentage houdt met name verband met wachtlijsten en een tekort aan en ongelijke spreiding van gezondheidswerkers in het land. Hoewel de eigen bijdragen licht zijn gedaald, zijn ze zowel voor gezondheidszorg als voor langdurige zorg hoog en liggen ze ver boven het Uniegemiddelde. Het voorzien in duurzame financiering van gezondheidszorg en langdurige zorg kan de uitdagingen op deze gebieden helpen aanpakken.

(34) Na de inval van Rusland in Oekraïne heeft Estland met succes afgezien van de invoer van gas uit Rusland door de energie-invoer om te leiden via de terminal voor vloeibaar aardgas (Ing) in Klaipėda (Litouwen) en de Ing-terminal in Inkoo, Finland. Het aardgasverbruik van Estland is in de periode tussen augustus 2022 en maart 2023 met 36 % gedaald ten opzichte van het gemiddelde gasverbruik in dezelfde periode in de voorgaande vijf jaar, waarmee het streefdoel van 15 % is overtroffen. Estland zou krachtens Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad¹⁷ tot 31 maart 2024 zijn inspanningen kunnen voortzetten om de vraag naar gas tijdelijk te verminderen. Hoewel Estland vorderingen maakt bij de invoering van hernieuwbare energie, blijft het aandeel van schalieolie in de energiemix van Estland aanzienlijk. Het aandeel van hernieuwbare energie in het bruto-eindverbruik van energie is toegenomen van 30,1 % in 2020 tot 37,6 % in 2021. Het aandeel van schalieolie was goed voor 58 % van de energiemix in 2021, wat een daling van 5 procentpunten sinds 2018 betekent, maar een stijging van 2 procentpunten sinds 2020. In het REPowerEU-hoofdstuk van het onlangs herziene herstel- en veerkrachtplan heeft Estland zich ertoe verbonden de vergunningsprocedure te hervormen en de capaciteitsopbouw van lokale vergunningsinstanties te verbeteren. Deze hervormingen zullen naar verwachting verdere vooruitgang in de richting van het gebruik van hernieuwbare energie mogelijk maken. Onvoldoende netcapaciteit voor meer hernieuwbare energie blijft verdere vooruitgang in de weg staan. Estland moet ook zijn inspanningen voortzetten om zijn elektriciteitsnet te synchroniseren met dat van de rest van de Unie om geleidelijk minder afhankelijk te worden van het BREL-energie-net (Belarus, Rusland, Estland, Letland en Litouwen). Er wordt vooruitgang geboekt, maar de overgang moet nog worden voltooid. Daartoe is samenwerking met Letland en Litouwen noodzakelijk. Energie-efficiëntie is cruciaal voor de groene transitie van Estland. Om de energie-efficiëntie van de economie, met inbegrip van het gebouwenbestand, te verhogen, zijn ambitieuzere energie-efficiëntiedoelstellingen nodig en moet de renovatiecapaciteit van kleinere gemeenten worden vergroot door de steunmaatregelen beter te richten. Estland heeft zich met de vaststelling van het ontwikkelingsplan voor vervoer en mobiliteit 2021-2035 op de verduurzaming van zijn vervoerssector gericht, maar er moeten meer passende maatregelen worden genomen om de overgang naar een minder vervuilende vervoerssector te versnellen.

¹⁷ Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad van 5 augustus 2022 inzake gecoördineerde maatregelen ter reductie van de gasvraag (PB L 206 van 8.8.2022, blz. 1).

Hoewel Estland investeert in de elektrificatie van het spoorwegnet, is de uitvoering ervan nog niet beoordeeld. Een verschuiving naar duurzaam vervoer moet ook plaatsvinden op het gebied van particuliere voertuigen, waar een ruimer gebruik van nul- en lage-emissievoertuigen nodig is. Relevante stimulansen zoals milieuheffingen, waaronder een op de uitstoot gebaseerde jaarlijkse motorrijtuigenbelasting, zouden de verschuiving naar minder vervuilende vervoersopties kunnen helpen bespoedigen.

- (35) Het tekort aan arbeidskrachten en vaardigheden in sectoren en beroepen die van essentieel belang zijn voor de groene transitie, met inbegrip van productie, uitrol en onderhoud van nettonultechnologieën, leidt tot knelpunten in de transitie naar een nettonuleconomie. Hoogwaardige onderwijs- en opleidingsstelsels die inspelen op veranderende behoeften op de arbeidsmarkt en gerichte bij- en omscholingsmaatregelen zijn van cruciaal belang om tekorten aan vaardigheden aan te pakken en arbeidsintegratie en -verschuivingen te bevorderen. Om het onbenutte arbeidsaanbod te ontsluiten, moeten die maatregelen toegankelijk zijn, met name voor de personen voor wie en in de sectoren en regio's waarvoor de gevolgen van de groene transitie het grootst zijn. In 2022 werden in Estland tekorten aan arbeidskrachten gemeld voor 68 beroepen die specifieke vaardigheden of kennis voor de groene transitie vereisen, waaronder afvalsorteerders, bouwkundigen en civiel ingenieurs. Daarnaast werden tekorten aan arbeidskrachten gemeld als een factor die de productie in de industrie en de bouw beperkt.
- (36) In het licht van de beoordeling door de Commissie heeft de Raad het stabiliteitsprogramma 2023 onderzocht, en zijn advies¹⁸ daarover is in aanbeveling 1 weergegeven.

¹⁸ Op grond van artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1466/97.

(37) Aangezien de economieën van de lidstaten van de eurozone in hoge mate met elkaar zijn verweven en zij collectief bijdragen aan de werking van de economische en monetaire unie, heeft de Raad de lidstaten van de eurozone aanbevolen actie te ondernemen, onder meer via hun herstel- en veerkrachtplannen, teneinde i) de houdbaarheid van de schuld in stand te houden en af te zien van generieke steun voor de geaggregeerde vraag in 2023, de genomen begrotingsmaatregelen om de impact van de hoge energieprijzen te verlichten doelgerichter te maken en na te denken over passende manieren om de steun af te bouwen naarmate de druk van de energieprijzen afneemt; ii) een hoog niveau van overheidsinvesteringen te handhaven en particuliere investeringen te bevorderen om de groene en de digitale transitie te ondersteunen; iii) loonontwikkelingen te ondersteunen die het verlies aan koopkracht verzachten en tegelijkertijd tweederonde-effecten op de inflatie te beperken, actief arbeidsmarktbeleid verder te verbeteren en tekorten aan vaardigheden tegen te gaan; iv) het ondernemingsklimaat te verbeteren en ervoor te zorgen dat energiesteun aan bedrijven kosteneffectief en tijdelijk is, en gericht is op levensvatbare ondernemingen en stimulansen voor de groene transitie handhaaft; en v) de macrofinanciële stabiliteit in stand te houden en risico's te monitoren en tegelijkertijd te blijven werken aan de voltooiing van de bankenunie. Voor Estland dragen de aanbevelingen 1, 2, 3 en 4 bij tot de uitvoering van de eerste, de tweede en de derde aanbeveling in de Aanbeveling van 2023 over de eurozone,

BEVEELT AAN dat Estland in 2023 en 2024 de volgende acties onderneemt:

1. Zo spoedig mogelijk in 2023 en 2024 de geldende noodsteunmaatregelen voor energie afbouwen, met gebruikmaking van de daarmee samenhangende besparingen om het overheidstekort terug te dringen. Indien hernieuwde stijgingen van de energieprijzen nieuwe of voortgezette steunmaatregelen vereisen, ervoor zorgen dat dergelijke steunmaatregelen gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens en bedrijven, budgettair haalbaar zijn, en stimulansen voor energiebesparing behouden.

Zorgen voor een prudent begrotingsbeleid, met name door de nominale stijging van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven in 2024 te beperken tot maximaal 4,9 %¹⁹.

Nationaal gefinancierde overheidsinvesteringen in stand houden en zorgen voor een doeltreffende absorptie van subsidies uit de faciliteit en andere Uniefondsen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen.

Voor de periode na 2024 blijven streven naar een begrotingsstrategie op middellange termijn van geleidelijke en duurzame consolidatie, in combinatie met investeringen en hervormingen die bevorderlijk zijn voor een hogere duurzame groei, teneinde een prudente begrotingssituatie op middellange termijn tot stand te brengen.

2. De gestage uitvoering van zijn herstel- en veerkrachtplan voortzetten, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk. Voortgaan met de snelle uitvoering van de programma's van het cohesiebeleid, in nauwe complementariteit en synergie met het herstel- en veerkrachtplan.
3. De sociale bescherming versterken door het recht op werkloosheidsuitkeringen uit te breiden, met name voor mensen die korte perioden aan het werk zijn en mensen met niet-standaardwerk, om, onder meer, armoede onder ouderen aan te pakken. De toegang tot en de betaalbaarheid van gezondheidszorg en langdurige zorg verbeteren, met name door een duurzame financiering ervan te waarborgen.

¹⁹ Dit komt naar schatting overeen met een jaarlijkse verbetering van het structurele begrotingssaldo met ten minste 0,3 % van het bbp voor 2024, zoals beschreven in overweging 24.

4. De totale afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen en de invoering van hernieuwbare energiebronnen versnellen, onder meer door versterking van de capaciteit van het binnenlandse elektriciteitsnet. Zorgen voor voldoende capaciteit van elektriciteitsinterconnecties om de voorzieningszekerheid te vergroten en de synchronisatie met het elektriciteitsnet van de Unie voort te zetten. De energie-efficiëntie versterken via nieuwe financierings- en steunmaatregelen om de doelstellingen van de renovatiestrategie op lange termijn te halen. De inspanningen om het aandeel van duurzaam vervoer te vergroten voortzetten, door het spoornet te elektrificeren en via belastingen die de geleidelijke vernieuwing van het wagenpark in de richting van nul- of lage-emissievoertuigen stimuleren. De beleidsinspanningen opvoeren die gericht zijn op het voorzien in en verwerven van vaardigheden en competenties die nodig zijn voor de groene transitie.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad

De voorzitter
